

vždy som obdivoval jeho nadhľad, schopnosť spájať rôzne disciplíny a svety, vyjadrovať sa v presných definíciách, vidieť veci a trendy, ktoré mnohí nevidia.

často hovoríš o transformácii alebo metamorfóze sveta, čo máš na mysli?

Nejde o bežnú zmenu z príručiek podnikového riadenia, ale o najrýchlejšiu a najhlbšiu premenu výroby, spotreby, hodnôt i správania – spôsobu a štýlu života jedincov, skupín i národov. Všetko bude inak, nič sa nevráti do starých koľají. Vstupujeme do veku podnikateľstva a podnikania. V minulosti prebehli medzi transformáciami stovky rokov, teraz len pár desiatok. Proces sa zrýchľuje. Začíname prechádzať od globálnej k lokálnej spoločnosti, v ktorej príde tlak na väčšiu samostatnosť regiónov.

Svet, ako ho poznáme, končí. Firmy aj štáty prestávajú stačiť globalizácii a všetky ekonomické sektory – poľnohospodárstvo, priemysel, služby, štát – už sa z hľadiska zamestnanosti vyčerпали. Začneme preto prechádzať od globálnej k lokálnej spoločnosti, s ktorou príde tiež tlak na väčšiu samostatnosť regiónov. Svet sa mení tak rýchlo, že nemožno čakať a predvídať všetky následky, ale je potrebné urobiť prvý krok a potom prispôbovať kroky následné.

ktoré kroky to sú?

Potrebujeme sa naučiť tri P: 1. Pochopiť, čo sa deje a prečo? 2. Prispôbiť sa tejto rýchlej zmene správnou akciou. 3. Podnikať s novými príležitosťami, ktoré prichádzajú. Prichádzame do zmeny, ktorá je taká monumentálna, že jej následky na ľudské životy, rozsah a rýchlosť si ani nevieme predstaviť, pretože nikdy v histórii ľudstva sa niečo podobné nestalo. Žiadna priemyselná revolúcia nemala také následky na ľudí a spoločnosť, ako to, čo práve prebieha okolo nás.

hovoríš, že zmena prebieha zdola.

Áno, každý ekonomický pohyb vzniká na nejakom mieste, v regiónoch, nikdy však nie na úrade alebo ministerstve! Musíme teda posilňovať ekonomiku tam, kde vzniká. V tej metamorfóze bude veľký dôraz kladený práve na podnikanie a podnikateľov, pretože to je najefektívnejší spôsob, ako vytvárať pracovné príležitosti. Evolučný systém si sám hľadá svoju vlastnú cestu. Ekonomický systém je prírodou a my sme proti nemu veľmi malí. Nie je to inžiniersky výmysel nejakého Marxa alebo Lenina. Je to organizmus, ktorý má svoje vlastné vývojové pravidlá.

čo sú teda hlavné znaky tejto premeny?

Je ich viac: Odstraňovanie zbytočných medzičlánkov, ktoré nepridávajú hodnotu, zdržujú alebo zneužívajú svoje postavenie. Masová kustomizácia alebo individualizácia výrobkov a služieb. Samoobsluha – kolaboratívne systémy na spoludizajnovanie a konfigurovanie

produktov a služieb. Ekonomika zdieľania. Nástup prelomových technológií, digitalizácia (big data, blick chain, umelá inteligencia) a automatizácia a technológie 3D tlače, kolaboratívnych robotov a smart systémov. Cirkulárna ekonomika, alebo fungovanie v kruhu. Relokalizácia a lokálna ekonomika. Nástup generácii Y a Z a nové spôsoby organizácie podnikov – agilné siete. Integrované produktívne prostredie, v ktorom sa vzájomne prepájajú jednotlivé technológie a inovácie. Nové metriky na meranie výkonnosti ekonomiky a podnikov (napríklad hrubý národný produkt namiesto hrubého domáceho produktu a podobne).

„Voliči hľadajú priamu a čo najkratšiu cestu medzi svojimi potrebami a politickou zodpovednosťou.“

Nové prelomové technológie prichádzajú čoraz rýchlejšie, vzájomne sa prepájajú, kombinujú a integrujú. Napríklad samotný elektromobil už neprináša prevrat, je to zberač údajov, predchodca autonómneho a zdieľaného vozidla, riadeného umelou inteligenciou, prepojeného s inteligentnou energetickou infraštruktúrou.

zmeny vidíme aj v každodennom živote. Nedávno som sa chystal za tebou do Prahy. Vybral som sa v Kroměříži do kníhkupectva, že ti kúpim knihu. Dve kníhkupectvá skončili a predavač v antikvariáte sa sťažoval, že mu internet ničí biznis.

Je to tak, aj ja mám plný dom kníh, ktoré už nikdy nebudem čítať. V poslednom čase som si obľúbil čítačku a sťahujem si knihy z internetu – rýchlo, lacno aj s pomocou umelej inteligencie, ktorá už pozná moje preferencie a aktívne mi ponúka ďalšie publikácie alebo ich časti.

aj výrobné a logistické systémy sa dnes snažia byť „smart.“ Sú rýchle, adaptabilné v reálnom čase a odolné voči chybám. Zbierajú big data, učia sa a komunikujú cez rozšírenú realitu. Vo výrobe dnes začínajú vozíky riadiť vodičára alebo dátové okuliare skladníkov – je to len medzistupeň toho, aby bol človek nahradený robotom. Často hovoríš, že tieto zmeny zasiahnu aj do oblasti spoločnosti a politiky.

Áno, je to tak. Aj politické systémy a demokracia podliehajú vývoju a zmene. Vo svete internetu, globálnej a mobilnej komunikácie, informovanosti, vzdelanosti, a narastajúceho občianskeho sebauvedomenia dochádza aj v politike k odstraňovaniu drahých, neefektívnych a obmedzujúcich medzičlánkov medzi občanom a politickými zástupcami. Voliči hľadajú priamu a čo najkratšiu cestu medzi svojimi potrebami a politickou zodpovednosťou.

hovoríš, že najvyspelejších ekonomikách dochádza k vyčerpaniu tradičných hospodárskych sektorov. Čo máš na mysli?

Produktivita práce, nové znalosti a technológie umožnili transformáciu z dominantného sektora poľnohospodárstva na priemyselný sektor a po vojne zo sektora priemyslu na sektor služieb. Tieto tri sektory predstavujú kľúčové sektory vývoja ekonomiky. Miera zamestnanosti sa následne prelievala z poľnohospodárstva do priemyslu a z priemyslu do služieb. V novom tisícročí začala v týchto ekonomikách klesať zamestnanosť aj v službách.

Ľudstvo môže ekonomicky využívať štyri sektory – produkovať potraviny (poľnohospodárstvo), vyrábať veci (priemysel), poskytovať služby (služby) alebo žiť z daní predchádzajúcich troch sektorov (štátna zamestnanosť a nezamestnanosť). Všetky tieto štyri sektory však vykazujú pokles zamestnanosti vďaka rastúcej produktivite. Nezamestnaná časť pracovníkov môže dočasne prejsť do štátneho sektora, ale zvyšovanie zadlžovania robí tento stav neudržateľným. Riešením je prechod na úplne nové spôsoby výroby potravín a výrobkov, služieb, nové podnikateľské modely a spôsoby organizácie, financovania a vedenia štátu.

milan Zelený

Narodil sa v roku 1942. Je česko-americký ekonóm, ktorý sa zaoberá produktivitou práce, teóriami riadenia, podnikovej ekonomiky a multikriteriálnym rozhodovaniam. Prednášal na viacerých univerzitách v USA, ale aj v Číne, Taliansku, Česku, Dánsku či Brazílii, od roku 2015 je emeritným profesorom Fordham University v New Yorku.

Prečítajte si aj: .nepriame efekty: OECD odporúča: zbaľte si kufre

Ak ste našli chybu, napíšte na web@tyzden.sk.

.ján Košturiak .rozhovory

8. júl 2018